

Hovurmakare Sophia Reuter Dahl i sin verkstad.

Kunskapen sitter i händerna och kräver lång erfarenhet.

I 25 år har Reuter Dahls Urmakeri funnits.

Klockor av alla de slag tickar i kapp.

”

När jag var i 10-årsåldern visste jag att jag skulle bli urmakare.

dolf Reuter Dahl drev urmakeri på Stora Torget i Sigtuna fram till sin död år 1965. Sophias verkstad är specialbyggd av hennes far, som var snickare, utifrån hennes behov och önskemål. Idag kan hon stolt säga att hon är den första hovurmakaren i släkten.

Talang för teknik

Tidigt i livet hade Sophia ett intresse för hantverk och teknik:

– När jag var fem år flyttade vi till hus och jag och pappa byggde upp en stor Märklinjärnväg som vi kunde fälla ner på sängen i mitt rum. Det var ju en hel stad med broar och hus, och jag hade full koll på alla kopplingar och hur man växlade tågen. Jag var intresserad av hur saker och ting såg ut invändigt, att montera, ta isär och sätta ihop delar för att få det att fungera.

– En dag hade vi gäster och pappa skulle föreläsa järnvägen för en ingenjör. Pappa fick inte igång den och kallade på mig. Genast började allting lysa och tågen köra igen! Vår gäst blev väldigt imponerad och jag fick höra, men själv minns jag ingenting av detta!

Teknikintresset bara växte: – När jag var i 10-årsåldern visste jag att jag skulle bli urmakare.

I grundskolan valde Sophia att göra sin praktik i en uraffär i Vällingby, och som

femtonåring valde hon ”Ur- och mikromekaniklinjen” på gymnasiet:

– Jag var bland de yngsta i klassen, många gick den här linjen långt senare.

Sophia berättar att hon först inte tyckte det var lika intressant som hon hade tänkt sig. Hon var nära att hoppa av skolan när en ny lärare, som själv var urmakare, fick henne på andra tankar under andra årskursen.

Eftersom Sophia hade vänner i Göteborg ville hon göra sin praktik där. Hon hamnade hos urmakare Gerhard Gren.

– Han är en väldigt skicklig antikurmakare som då hade sin verkstad i Partille. Jag kände att han hade mycket mer att lära ut och jag lyckades övertala honom om att få praktisera där ett år innan mitt sista år på gymnasiet.

Gerhard Gren specialiserade sig på stora ur som bordsur, väggur och pendyler och där breddade hon sin kunskap. Efter tiden i Göteborg fick Sophia arbete under sista gymnasieåret i Stockholm hos urmakare Kjell Petersson på Fleminggatan. Så på eftermiddagarna när skoldagen var slut gick hon dit och reparerade klockor. Redan en månad innan sin examen fick hon en anställning.

– Jag har verkligen provat på olika varianter av urmakarier, och det är det kreativa i yrket som jag tycker

om, men också att få möta människor, få höra deras berättelser och göra dem glada.

Vi konstaterar att klockor liksom människor har intressanta bakgrundshistorier.

Öm omvårdnad

– Jag tycker det är fascinerande, viljan att berätta historien bakom klockan, fastslår Sophia på stolen framför det gröna guldförgyllda golvuret från år 1750 som tickar bakom hennes rygg, och som har fått nytt liv efter Sophias översyn på verkstaden. Vid varje heltimme plingar hon till med en klar vacker klang som om hon vill påminna om sin närvaro. Det går inte att undvika att se henne, där hon står placerad mellan fönstren i mitten av lokalen, stolt blickande ut över sina tickande medsyst-rar. Alla vårdas de ömt – som om de vore ömtåliga individer

Fortsättning på nästa sida ➔

Tick-tack tick-tack

URVERK Sophia Reuter Dahl visste redan som liten att hon skulle bli urmakare. Idag har hon ansvar för att alla klockorna på de kungliga slotten tickar som de ska. Kunskapen sitter i händerna efter många års erfarenhet. I sin verkstad renoverar hon allsköns äldre ur och saknas det reservdelar, ja då tillverkar hon dem själv.

AV ANNIKA MIEZIS FOTO HASSE HEDSTRÖM

– **Första dygnet** när en renovering gjorts, när alla delar separerats och inställningarna är klara, är mycket kritiskt, förklarar hovurmakaren Sophia Reuter Dahl.

– När jag ställer mig på tröskeln till verkstaden på morgonen är det första jag kontrollerar om pendeln rör sig eller ej.

Medan Sophia berättar tickar klockorna som mänskliga hjärtan i hennes verkstad – Reuter Dahls Urmakeri

på Stockholmsvägen i Gamla Enskede – som hon startade för 25 år sedan. Sophias livshistoria ackompanjeras av vännerna och arbetskamraterna – klockorna. Alla kräver de olika omvårdnad och specialbehandling, väggur, bordsur och pendyler.

Sophia är fjärde generationen urmakare, eftersom en generation hoppades över. Urmakaryrket är ett arv från hennes morfars farfar, som föddes 1826. Morfadern Fri-

→ – av Sophia Reuter Dahl.

I fjol firade Reuter Dahls Urmakeri 25-årsjubileum. Från början bedrev Sophia också försäljning med både butik och verkstad i samma lokal. Men i samband med att hon blev slottsurmakare år 2013 fasade hon ut försäljningen av klockor.

– Jag blev kontaktad av Husgerådskammaren om att sköta klockorna på slottet, och år 2017 utnämnde Hans Majestät Konungen mig till hovurmakare, berättar hon.

Varje fredag sköter hon driften av de ungefär 80 klockorna på Stockholms slott, och de övriga tio slotten besöker hon vid behov.

– Jag börjar tidigt på morgonen och rör mig genom hela slottet: på kontoren och i representationsvåningarna. Under pandemin när slottet varit stängt för allmänheten har våningarna stått nedsläckta och tomma. Där har jag gått helt ensam med pannlampa i mörkret... Jag drar upp klockorna och ställer dem, de kan ha "fortat sig" eller "saktat sig" några minuter. När jag lämnar slottet på fredagen slår de ganska synkroniserat, men under veckan förändras de igen. Om något särskilt hänt förmedlar jag det till Husgerådskammaren, till exempel om en klocka har stannat.

Veckorundor på slottet

Ingen dag på slottet är den andra lik, berättar Sophia, som varje vecka går olika vänder eftersom hon måste anpassa sig efter verksamheterna som alltid pågår: Sophia är där även när dop och bröllop samt statsbesök och audienser förbereds. Hon har blivit nästan lite som en del av inredningen: "Jaha, är det fredag nu igen, säger de väl när jag kommer..." Sophia skrattar.

Vad händer om flera urverk skulle stanna samtidigt då?

– Vi håller ständigt på med prioriteringsordningar. Ibland "tränger sig" klockor beroende på vilken placering och funktion de har. Några är

COPYRIGHT KUNGL. HOVSTATERNA, FOTO ALEXIS DIAFLOS

Ståtliga klockan Flora finns i Viktoriasalongen på Stockholms slott.

väldigt viktiga. Jag förmedlar klockornas status, och sedan är det min uppdragsgivare som bestämmer turordningen.

På slottet har hon ett eget arbetsrum, som en gång i tiden varit Oscar II:s sovrum. Sophias uppdrag går ut på att hålla klockorna i gott skick. Det unika för Stockholms slott med de 660 fönsterförsedda rummen och de 1 400 rummen totalt är att klockorna ständigt är igång och inte bara utgör stillastående museiföremål, menar Sophia. Något som även besökarna brukar påpeka. En klocka som ligger Sophia varmt om hjärtat är Flora som står i Viktoriasalongen i Bernadottevåningen.

– Hon reser sig som en slående vacker och stor staty i brons, placerad på ett bord

mellan två kandelabrar. Verket sitter i magen och urtavlan håller hon stolt ovanför sitt huvud, berättar Sophia.

– Flora är så tekniskt intressant och vacker, ja, fulländad, fortsätter hon:

– Det går en axel genom hennes kropp upp till urtavlan som förmedlar visarfunktionen ner till urverket. Jag lyfter upp hennes kjol baktill för att komma åt att dra upp uret, berättar Sophia. Klockan är fransk och från tidigt 1800-tal, men omärkt.

Plötsligt ringer det på dörren och därutänför står en äldre man i hatt. Rösten därute i kylan blandar sig med klockornas tickande i den varma lilla verkstaden:

"Jag har lite urglas, kan det vara något som du vill ha?" "Absolut, det kan bli till glädje för någon annan!" sva-

rar Sophia och tackar. "Vad roligt, jag återkommer!" säger mannen, lyfter på hatten och lunkar iväg. Sophia kommer tillbaka och slår sig ner i verkstaden som hon själv och den 18-åriga dottern betraktar som sitt andra hem. Där inspirerar ett tickande lugn till både läsläsning och urmakeri långt in på den sena kvällen.

– Gamla klockdelar, glas och urverk är alltid intressant för mig, förklarar Sophia som gärna tar emot sådant som kan komma till användning.

Vad gör du då när det saknas reservdelar till antika gamla ur? Svaret kommer blixtn snabbt:

– Jag tillverkar dem! Jag har en svarv och mängder med filar. Både kunderna och jag själv undrar kanske hur jag ska gå till väga med en renovering, och jag svarar då ärligt: det vet jag inte ännu. Ibland måste jag sova på saken.

Aldrig fullärd

Att renovera urverk innebär ständiga problemlösningar, och det finns ingen "standardmall" som kan tillämpas på alla klockor. Varje klocka eller tickande "individ" kräver sin speciella behandling. När Sophia Reuter Dahl är klar med en renovering av ett ur sammanställer hon alltid den stegvisa arbetsprocessen i detalj med text och bild.

– När jag är inne i urverket och ser att det inte arbetar bra, då kan jag sätta upp två hjul i den här så kallade ingreppscirkeln, säger Sophia.

– Jag känner efter och konstaterar kanske att "det där hålet behöver flyttas en tjugondels millimeter närmare det andra hjulet"... Det är så små skillnader som inte går att mäta, förklarar hon.

– Man får känna, man får ha det i händerna, det går liksom inte att förklara, och man kan aldrig bli fullärd i det här hantverksyrket. Men, fortsätter hon, jag tror på att börja tidigt och att lära sig genom ständigt nya erfarenheter. ■